

A szarmata kori külső kemence ovális alakú munkagödörnek ÉK-i és ÉNy-i széléhez egy-egy ovális alakú kemencét építettek. A kemencék sütőfelülete nagyon rossz megtartású volt. Betöltésükből korongolt szürke és kézzel formált fazékhoz tartozó töredékek kerültek elő.

Az *avar kori* négyszögletes alakú ház gödrét 80 cm mélyen ásták az egykori járósíntbe. A ház közepén egy kerek cölöphelyet, ÉK-i oldalánál pedig egy kerek alakú kemencét bontottunk ki. A ház betöltése alapján jól látszódott, hogy a kemencét már a némileg feltöltődött ház falához építették, így a ház munkagödörként funkcionált. A ház betöltéséből kézzel formált fazékhoz és sütőharanghoz tartozó töredékek kerültek felszínre.

Az *Árpád-kori* kerek vagy téglalap alakú, egyenesen vagy ívelten bővülő falú gödrök és a Ny–K vagy É–D irányú árkok a nyomvonal közepső és K-i részén jelentkeztek. Betöltésükből főként bográcshoz tartozó perem- és oldaltöredékek, ill. nagyméretű kavicsal soványított, a késő Árpád-korra jellemző fazéktöredékek kerültek elő. Az egyik gödörben egy 14,5 cm magas vassarlót találtunk.

Valószínű, hogy a 2009 őszén a Szekeres-csatorna K-i oldalán feltárt HT-42 és HT-43 lelőhelyek, ill. a HT-108 lelőhely egy nagy kiterjedésű lelőhely csatornával kettéválasztott, több lelőhelynéven feltárt részei.

A leletek az elsődleges feldolgozásukat követően a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Múzeumi Szervezeténél kerülnek végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Bottyán Katinka, Bedő Valér és Kajtár Norbert technikusok.

GULYÁS GYÖNGYI

156. Fertőboz határa

(Győr-Moson-Sopron megye) Ó, Ró, Kk, Kú
2010. októberben helyszíni szemlét tartottam Fertőboz határában, fejlesztésre kijelölt területeken.

Kimel-dűlő (KÖH 76933): A község centrumától D-re, a Kereszthegytől Ny-ra lévő kis völgy kétoldali lankás részein új lakóterületet, ill. rekreációs területet akarnak létesíteni. A meredek domboldalak régészeti vizsgálata a beépítések és az erdővel fedettség miatt kezdetben reménytelennek látszott, a bejárás során azonban sikerült néhány nyílt, szántott parcellát találni. A völgyoldalban futó út fölötti meredek domboldalon, néhány művelés alatt álló telek területén szép számmal kerültek elő őskori edénytöredékek, valamint kisebb mennyiségben római kori és késő középkori (kora új-kori) kerámiatöredékek, továbbá néhány téglatöredék. Az őskori darabok durva kiképzésű és erősen kopott, jellegtelen oldaltöredékek. A lelőhely K-i és É- irányú kiterjedése bizonytalan. K felé valószínűleg összefügg a Kereszthegy lelőhellyel.

Kisboz (KÖH 76935): Az előző lelőhelytől D-re, a Gloriét felé vezető út és Kisboz településrész között lévő feltárcsázott szántóterületen viszonylag nagy számban találtam atipikus őskori és római kori cseréptöredékeket.

A leletanyag mintegy 100×100 m nagyságú területen szóródott. A felszíni telepnyom kiterjedése a járhatatlan parlagterületek miatt bizonytalan.

Lusthaus (KÖH 47530): A már ismert lelőhely a községtől K-re, a Hidegség felé vezető út D-i oldalán, a Fertőre néző domboldalon helyezkedik el. A szántott terület bejárása során a domboldal Ny-i lankásabb részén 1 db őskori és 2 db római kori kerámiatöredéket találtam. A területen az 1920-as években több római érem került elő.

TAKÁCS KÁROLY

157. Fertőd határa

(Győr-Moson-Sopron megye) R, B, V, Ró, Á, Kö, Kk
2010. augusztusban helyszíni szemlét tartottam Fertőd határában, szélerőművek telepítésére kijelölt területeken.

Feketebokor-major, Borbély-domb (KÖH 46500): A már ismert lelőhely Sarród-Nyárligettől K-re található, egy ívelt vonalú, mintegy 2,5 m magas és kb. 1,5 km hosszú, lapos dombháton. A domb ÉNy-i részén foglal helyet Feketebokor-major épületegyüttese. Bejárásom során a Jakabszigeti út K-i oldalán összefüggő foltban római kori edénytöredékeket, valamint 1 db őskori cserepet gyűjtöttem.

Kamonyacska (KÖH 71227): A település K-i szélén, a Holt-Ikva medrei által közrefogott, nagyjából nagy kiterjedésű lapos domb felszínén Németh Patrícia 2009-ben őskori és késő középkori edénytöredékeket gyűjtött. A Mező utca meghosszabbításában haladó aszfaltút É-i oldalán, a domb felszínén közepes intenzitással jelentkezték őskori (rézkor, késő bronzkor–kora vaskor), római kori és középkori edénytöredékek. A leletsűrűség K felé haladva nőtt, a domb K-i szélén egy tegulatöredék is előkerült. Az aszfaltút D-i oldala az ott található repce és elgyomosodott napraforgó miatt járhatatlannak bizonyult. Kétségtelen azonban, hogy a lelőhely kiterjed az út D-i oldalára is, mivel közvetlen az út szélén még szép számmal jelentkezték leletek.

Nyárliget, Sertéstelep (KÖH 77281): Nyárligettől K-re, az országhatár felé haladó út mellett rendkívül rossz észlelési körülmények között, gázos napraforgóban őskori (neolitikum vagy rézkori) és római kori kerámiatöredékeket gyűjtöttem. A lelőhely egy magasabb terasz K-i pereme, a felszín a lelőhely szélétől K felé erőteljesen süllyed. A telepnyom kiterjedése – főként É-i és D-i irányban – a vázolt körülmények miatt bizonytalan, a jövőben tisztázásra szorul.

Parlag (KÖH 71229): Az É–D-i irányú Holt-Ikva-ág vonalában húzódó csatorna K-i partján, egy markáns, É–D-i irányban elnyújtott keskeny dombhát található. A dombhát felszínén 2009-ben Németh Patrícia nagy mennyiségű őskori leletet, valamint római kori szórványleletet talált. A helyszíni szemle idején a lelőhely K-i részét elgazosodott napraforgó borította, így megközelíthetetlen volt. A már korábban beszántott Ny-i felén nagy számban találtam őskori (rézkor, késő bronzkor)

és késő középkori cseréptöredékeket. Hasonló leletanyag került elő az út D-i oldalán is, az egyetlen feltárászott parcellán.

Parlag II. (KÖH 71231): A *Parlag* lelőhelytől K-re egy alig észrevehető (talán 50–60 cm magas) kiemelkedés felszínén rézkori kerámiatöredékek jelentkeztek. A lelőhely K felé egy itt húzódó földút vonaláig kiterjed. A telepnyom Ny-i irányú kiterjedése bizonytalan. Elképzelhető, hogy ebben az irányban összefügg a *Parlag I.* lelőhellyel.

Süttör, Jakab-sziget (KÖH 46476): A régóta ismert lelőhely a Hanság medencéjéből mintegy 1–1,5 m-re kiemelkedő, lapos, széles elterülő dombhát. 1906-ban a területen kisméretű Árpád-kori templom maradványai kerültek elő, az alapfalakat ekkor részben fel is tárták. A templomrom jól azonosítható az okleveles forrásokból ismert Urkony falu Szent Jakab tiszteletére szentelt plébániatemplomával. A területen később végzett terepi kutatások során sikerült a középkori falu helyét és a középkori településmag hozzávetőleges kiterjedését meghatározni. A felszínen előkerült régészeti leletanyag túlnyomó része a késő Árpád-korba sorolható, kisebb része őskori. Bejártam a lelőhely területének a Jakabszigeti út melletti – mindkét oldali – sávját. A bejárás során Árpád-kori és atipikus őskori edénytöredékeket gyűjtöttem. A felszínen hevert néhány téglatöredék is. Tapasztalataim szerint a lelőhely DNy-i irányban jócskán nagyobb területre terjed ki, mint eddig véltük.

Süttöri Hanytöltéstől keletre (KÖH 71885): Az iménti lelőhelytől É-ra, a környezetéből mintegy 1,5 m-re kiemelkedő, kifli alakú dombvonulat felszínén Németh Patrícia 2009-ben római kori, Árpád-kori és őskori kerámiatöredékeket gyűjtött. A lelőhely É-i és Ny-i (a Jakabszigeti úttól Ny-ra eső) része az elgazosodott kukorica miatt járhatatlannak bizonyult. A lelőhely D-i részén az út K-i oldalán közepes intenzitással jelentkeztek rézkori és római kori cseréptöredékek. Előkerült egy kiégett agyagtapasztás-darab is. A római leletek nagy része a bejárt területsáv legdélebbi részén került elő.

TAKÁCS KÁROLY

158. Fényeslitke, Nagy-lapos-dűlő (KÖH 59512)

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) R, B, Á
Záhony térség belső közúti infrastruktúrájának fejlesztéséhez kapcsolódóan végeztünk megelőző feltárást a lelőhelyen, mely Fényeslitke és Komoró között egy kisebb magaslaton fekszik, becsült nagysága 350×100 m. A lelőhelyet a nyíregyházi Jósza András Múzeum által végzett terepbejárás során lokalizálták. Az ásatást megelőzően egy közműépítés során a területet megbolygatták, a régészeti munkákat a nyíregyházi Jósza András Múzeum szakemberei kísérték figyelemmel. A feltárást 2010. június és december között kisebb-nagyobb megszakításokkal végeztük, 7500 m²-en.

A rézkori badeni kultúra körébe tartozó 12 objektumot tártunk fel a lelőhely közepén, ill. az attól D-re elterülő területen. Többségük tárológödör, belőlük nagyobb mennyiségű leletanyag került elő, emellett egy négyszögletes, földbe mélyített épületet is feltártunk.

A bronzkori objektumok a rézkori jelenségekkel azonos területen helyezkedtek el, közel 50 jelenséget rögzítettünk, egy urnás temetkezés kivételével mind telephez tartozott.

A feltárást középső szakaszában és az attól É-ra eső területen egy Árpád-kori település 13 objektumát tártuk fel. Két házat, melyek túlnyúltak a feltárási területen. Két műhelygödört dokumentáltunk, egyik füstölőként azonosítható. A leletanyagot csiga- és hullámvonal köteges díszítésű kerámia jellemzi, néhány esetben fenékbélyeget is megfigyeltünk.

A kutatást 2011-ben folytatjuk. Az előkerült leletanyagot a nyíregyházi Jósza András Múzeum fogadta be.

Munkatársak: Kriveczky Béla régész, Kiss András, Krizsanóvszky Máté, Ligeti Gábor technikusok.

KISS CSABA KÁLMÁN

159. Földeák, Vas-tanya (KÖH 74003)

(Csongrád megye) Sza

Makó és térsége szennyvízhálózatának kiépítése kapcsán 2010. július 7–13. között végeztünk terepbejárásokat. A tervezett beruházás 6 település területét érintette, az általunk készítendő hatástanulmány tárgyát ugyanakkor csak a településeket összekötő mintegy 27 km hosszú külterületi szakaszok vizsgálata képezte. Ennek során a nyomvonal mindkét oldalát 20–20 m szélességben vizsgáltuk.

Munkánk során egy új lelőhelyet sikerült lokalizálni, mely – a gyűjtött kerámiaanyag alapján – szarmata korinak bizonyult.

Munkatársak: Benedek András régész, Kovács Sándor, Pópity Richárd, Rózsa Gábor technikusok.

GYUCHA ATTILA – PARDITKA GYÖRGYI

160. Földeák határa

(Csongrád megye) Ő, LT, Sza, Ge, Á

A Nabucco gázvezeték Csongrád és Bács-Kiskun megyét érintő nyomvonalszakaszára készítendő örökségvédelmi hatástanulmányhoz kapcsolódó terepbejárásokat 2009. december 7. és 2010. május 25. között végeztük. A beruházás a két megye területén áthaladva összesen 23 település közigazgatási területén valósul majd meg, a tervezett 177 km hosszú nyomvonal mindkét oldalát 100–100 m szélességben vizsgáltuk. A terepi felderítés időpontjában a külterületi szakasz meghatározó részét (kb. 21%-át) már sűrű vetés borította, nagyjából hasonló arányban (kb. 19%) fordult elő erdő, rét, legelő, ill. gazzal fedett terület, melyeken szintén nem lehetett terepi kutatást végezni. Összességében a külterületi szakasznak mindössze 60%-a bizonyult terepbejárásra alkalmasnak.